

พระปรมาภิไธย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เขียน: ส. พลายน้อย

ชื่อบทความ: พระปรมาภิไธย

ที่มา: วารสารไทย ปีที่ ๑๐ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๓๓) : ๒๒-๓๒

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระปรมาภิไธย

ส.พลายน้อย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายความหมายของคำ “ปรมาภิไธย” ไว้ว่า “น. ชื่อ (ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น ในพระปรมาภิไธยทรงลงพระปรมาภิไธย” ส่วนคำว่า “นามาภิไธย” “น. ชื่อ (ใช้เฉพาะพระราชินีสมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช และสมเด็จพระบรมราชกุมารี) เช่น ทรงลงพระนามาภิไธย” ข้อแตกต่างของการใช้คำทั้งสองนี้ ผู้ที่ไม่ได้สังเกตมาก่อนก็อาจใช้ไม่ถูก และในสมัยโบราณนั้นนิยมใช้แต่คำง่าย ๆ ว่า “พระนาม” ดังจะเห็นได้จากพระราชพงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยารัชกาลต่าง ๆ เมื่อกล่าวถึงการเสด็จผ่านถวัลยราชพิภพหรือเสวยราชสมบัติ ก็จะใช้คำ “ทรงพระนาม” ว่าอะไรทุกครั้งไปส่วนคำว่า “พระปรมาภิไธย” เพิ่งมีปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 เป็นครั้งแรก

การออกพระนามพระมหากษัตริย์ในพระราชพงศาวดารไม่ตรงกัน แม้ในรัชกาลเดียวกัน เมื่อกล่าวถึงคนละแห่งคนละที่ ก็มีแปลกแตกต่างกันไป สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงยกตัวอย่างพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งชื่อพราหมณ์ถวายพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุนทรพระบรมบพิตรแต่ในกฎหมายต่าง ๆ ได้เขียนสร้อยพระนามแปลก ๆ ออกไปสั้นบ้าง ยาวบ้าง เช่น

๑. สมเด็จพระรามาธิบดี บดินทรศรีสุนทรบรมมหาจักรพรรดิศร บวรธรรมมิกมหา-ราชาธิราช ขาดิหรินทร อินทรเดโชไชย มโหศุริยสวรรยา เทพาคติเทพตรีภูวนาท บรมบาทบพิตร
๒. สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุทนต์จักรพรรดิราชาธิราชตรีภูวนาธิเบศรบรมบพิตร
๓. สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุนทร จักรพรรดิราชาธิราช ราเมศวรธรรมิกราชเดโชไชย เทพตรีภูวนาธิเบศร บรมบพิตร
๔. สมเด็จพระรามาธิบดี ศรีบรมจักรพรรดิราชาธิราช บรมพิตร
๕. สมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสุนทรบรมจักรพัตราธิราช
๖. สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุนทร บรมมหาจักรพรรดิศรราชาธิราช

ดังนั้นจะเห็นว่าพระนามตอนต้นเหมือนกันคือใช้ว่า สมเด็จพระรามาธิบดีแต่สร้อยพระนามต่างกันไป ความจริงแล้วพระนามของพระมหากษัตริย์มีวิธีเรียกต่างกันไปถึง ๕ อย่าง ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงอธิบายไว้ในเรื่องพระนามพระเจ้าแผ่นดินกรุงศรีอยุธยา ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑. พระนามตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏ
๒. พระนามพิเศษถวายเพิ่มพระเกียรติยศ
๓. พระนามที่เรียกกันในเวลาเมื่อเสด็จดำรงพระชนม์อยู่
๔. พระนามที่ปากตลาดเรียกกันเมื่อล่วงรัชกาลไปแล้ว
๕. พระนามที่เรียกในราชการในเวลาเมื่อล่วงรัชกาลไปแล้ว

ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะพระนามตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏ เพื่อให้เข้าใจว่า ตามพระราชประเพณีที่มีมาแต่โบราณ เมื่อจะทำการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่ขึ้นผ่านพิภพ สมณพราหมณาจารย์ และเสนาพฤคมาตย์ที่เป็นใหญ่ในบ้านเมือง ก็จะต้องประชุมปรึกษากันถวายพระนามพระเจ้าแผ่นดินแล้วจารึกลงในแผ่นทอง การจารึกพระนามลงในพระสุพรรณบัฏเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่ง จะขอยกตัวอย่างการจารึกพระสุพรรณบัฏในสมัยรัชกาลที่ 4 มาให้พิจารณาดังต่อไปนี้

การจารึกพระสุพรรณบัฏได้ตั้งพิธีทำเมื่อวันศุกร์ที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๙๔ “โหรมีชื่อคำนวณพระฤกษ์มหามงคลอันอุดม ตั้งบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน บายศรีทอง ขุนสารประเสริฐได้จารึกพระนามลงในแผ่นพระสุพรรณบัฏทองคำ พระสุพรรณบัฏกว้าง ๗ นิ้ว ยาว ๑๔ นิ้ว เมื่อพระมหाराชครูจุมเจิมแล้วพันด้วยไหมเบญจพรรณใส่ในพระกล่องทองคำหลักลายกุดันแล้วประดิษฐานไว้ในหีบถมทองคำ สวมถุงเข้มขาบ ประทับตราประจำครั้ง เชิญขึ้นประดิษฐานไว้ในพานทองคำ ๒ ชั้นสำหรับใหญ่ ปิดคลุมหักทองขวาง ข้างมูลละออรูปพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย พร้อมกันสมโภชเวียนเทียน พราหมณ์ก็เป่าสังข์ทักษิณาวฏ์ สังข์อตราวฏ์ ประโคมดุริยางค์ดนตรีแตรสังข์ พิณพาทย์ ฉิ่งกลอง สมโภชพระสุพรรณบัฏ”

ตามพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในสมัยรัชกาลที่ ๔ หลังจากเจ้าพนักงานกราบบังคมทูลถวายพระมหาบวรเศวตฉัตรแล้ว พระมหाराชครูจึงถวายพระสุพรรณบัฏ

เรื่องพระนามหรือพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีการเปลี่ยนแปลงที่นำศึกษานำร่องอยู่มาก แม้ว่าจะได้จารึกพระสุพรรณบัฏทูลเกล้าถวายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้วก็ตาม ต่อมาภายหลังเมื่อเห็นว่าไม่เหมาะสม ก็เปลี่ยนพระปรมาภิไธยถวายใหม่ก็มี จะขอเริ่มแต่รัชกาลที่ ๑ ซึ่งมีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราชรามาธิบดี ศรีสินทรบรมมหาจักรพรรดิราชา-
ธิบดินทร์ ธรณินทราธิราช รัตนากาศภาสกรวงศ์ องค์ปรมาธิเบศร์ ตริภุวนเตรวราถนาถนายก ดิลก
รัตนราชชาติอาชาวศัย สมุทัยดโรมนต์ สกลจักรวาลาธิเบนทร์ สุริเยนทราธิบดินทร์ หริหรินทราชาดา
ธิบตี ศรีสุวิบูลคุณอักษนิฐ ฤทธิราเมศวรมหันท์ บรมธรรมิกราชาธิราชเดโชชัย พรหมเทพาติเทพนฤ
บดินทร์ ภูมินทรปรมาธิเบศร์ โลกเชษฐวิสุทธิรัตนมกุฎประเทศคตา มหาพุทธางกูรบรมพิตร
พระพุทเจ้าอยู่หัว”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ทรงมีพระมติว่าพระนามดังกล่าวนี้เป็นพระนามเนื่องต่อกันกับพระเจ้าแผ่นดินครั้งกรุงศรีอยุธยาและนับเป็นพระองค์ที่ ๕ หมายความว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยามีพระเจ้าแผ่นดินที่มีพระนามว่า รามาธิบดี มาแล้ว ๓ พระองค์ คือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ พระเจ้าอยู่ทอง สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ (สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า) สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓ (สมเด็จพระนารายณ์มหาราช) สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) แต่ถ้านับพระนามในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ต้องนับพระนามนี้เป็น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

ครั้นถึงรัชกาลที่ ๒ พระนามก็คงเป็นแบบเดียวกับในรัชกาลที่ ๑ และเมื่อขึ้นรัชกาลที่ ๓ ก็ดำเนินตามพระนามรัชกาลที่ ๒ คือใช้แบบเดียวกันทั้ง ๓ พระองค์ ครั้นอยู่มาพวกราษฎรไม่รู้จักออกพระนามพระเจ้าแผ่นดินที่เสด็จสวรรคตไปแล้วว่าอย่างไร เพราะพระนามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏก็ไม่มีใครทราบ ในหนังสือราชการก็ไม่มีใครเห็น ในที่สุดก็พากันเรียกรัชกาลที่ ๑ ว่า แผ่นดินต้น เรียกรัชกาลที่ ๒ ว่า แผ่นดินกลาง อันเป็นเหตุให้รัชกาลที่ ๓ ไม่พอพระราชหฤทัย เพราะเมื่อมีต้นมีกลางแล้ว แผ่นดินของพระองค์ก็เป็นปลาย ไม่เป็นมงคล แต่ก็ยังไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร

จนเมื่อปลายปีชวด พ.ศ. ๒๓๘๕ หรือต้นปีเถาะ พ.ศ. ๒๓๘๖ รัชกาลที่ ๓ ได้ทรงหล่อพระพุทธรูปยืนสูง ๖ ศอก ๒ พระองค์ หล่อด้วยสัมฤทธิ์เป็นแกนในแล้วหุ้มทองคำหนักองค์ละ ๖๓ ชั่ง ๔ ตำลึง ทรงเครื่องต้นอย่างพระเจ้าจักรพรรดิลงราชาวดี ประดับด้วยเนาวรัตนมีค่า ประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระองค์อยู่ฝ่ายเหนือถวายพระนามว่า พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระราชอุทิศถวายสมเด็จพระอัยกาธิราช (รัชกาลที่ ๑) พระองค์อยู่ฝ่ายใต้ถวายพระนามว่า พระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระราชอุทิศถวายสมเด็จพระชนกนาถ (รัชกาลที่ ๒) พระพุทธรูปทั้ง ๒ พระองค์นี้ ได้ฉลองสมโภช เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๘๑

เมื่อรัชกาลที่ ๓ ถวายพระนามพระพุทธรูปทั้ง ๒ พระองค์ดังกล่าวแล้ว ต่อมาจึงโปรดให้ออกพระนามพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๒ พระองค์ตามพระนามพระพุทธรูป เรื่องนี้มีกล่าวไว้ชัดเจนในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตอนหนึ่งว่า

“ส่วนที่กรุงเทพฯ นี้ พระเจ้าแผ่นดินเคยไม่โปรดให้เรียกพระบรมโกศมาตั้งแต่ในรัชกาลที่ ๓ แล้ว ครั้งนั้นเรียกพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๑ ว่า พระพุทธเจ้าหลวงในพระบรมโกศบ้าง แผ่นดินต้นบ้าง เรียกพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๒ ว่า พระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศบ้าง แผ่นดินกลางบ้าง จึงได้โปรดให้ออกพระนามตามพระนามพระพุทธรูปปฏิมากรในวัดพระศรีรัตนศาสดารามว่า พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธเลิศหล้านภาลัย นั้นเสียชั้นหนึ่งแล้ว ครั้นพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๓ สวรรคตก็กลับเรียกพระนามเป็นพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ ขึ้นอีกพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่โปรด จึงได้ถวายพระนามเสียเป็น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แทนฉายาที่ว่า พระที่นั่งนี้พระที่นั่งนั้น แลมีคำประกาศไว้ก็มี ส่วนพระองค์เองก็ทรงตั้งพระนามเสียเป็น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อลำดับเรื่องมาตั้งแต่ต้นก็ได้ความว่า พระนาม “พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า-
จุฬาโลก” และ “พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย” นั้น รัชกาลที่ ๓ เป็นผู้ถวาย และรัชกาล
ที่ ๔ ถวายพระนาม “พระบาทสมเด็จพระที่นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว” ทั้งทรงแก้ท้ายพระนามพระบาท-
สมเด็จพะพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็น นภาลัย อีกด้วย

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ถวายพระนามรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓
อีกครั้งหนึ่ง คือถวายพระนามรัชกาลที่ ๑ ว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรโมรราชา มหাজักรบรมนาถ นเรศวรราช วิวัฒนวงศ์ ปฐมพงศา
ธิราชรามธิบดีนทร์ สยามพิชิตินทรวโรดม บรมนาถบพิตร พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก”

รัชกาลที่ ๒

“พระบาทสมเด็จพระบรมราชพงศเชษฐ มเหศวรสุนทร ไตรเสวตรราชาดิศกรมหาสวา-
มินทร์ สยามรัฐนทรวโรดม บรมจักรพรรดิราช พิลาศชาดา ราชธิราช บรมนาถบพิตร พระพุทธ
เลิศหล้านภาลัย”

รัชกาลที่ ๓

“พระบาทสมเด็จพระปรมาธิวรเชษฐ มหาเจษฎาธิบดินทร์สยามินทรวโรดม บรมธรรม-
มิกมหาราชธิราช บรมนาถบพิตร พระที่นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว”

รัชกาลที่ ๔

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามกุฏ สุตทสมมติเทพยพงศ์ วงศาธิศวรภษัตริย์
วรชัตติยราชนิกรโดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชธิราช บรมนาถ
บพิตร พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

ความจริงพระนามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏยาวกว่านี้ (มีกล่าวถึงในพระราชพงศาวดาร
รัชกาลที่ ๔ นั้นแล้ว) ที่ยากมากเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่า พระนามรัชกาลที่ ๑ และที่ ๒ มีคำ
“พุทธ” นำหน้า คือใช้พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ส่วนรัชกาลที่ ๓, ๔, ๕, ๖
และ ๗ มีคำ “เกล้า” ทั้งนี้เพราะมีพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงไว้ดังนี้

“ซึ่งจะออกพระนามพระเจ้าแผ่นดินอื่น ๆ นอกจากพระบาทสมเด็จพระบรมโอรสาธิ-
ราช แลพระบาทสมเด็จพระบรมชนกนาถทั้ง ๒ พระองค์นั้น ด้วยใช้อักษรพุทธนำหน้านั้นไม่สู้
สมควร เพราะมิได้มีพระปฏิมาวิเศษเหมือนพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๒ พระองค์ และได้เป็นปฐมในพระ-
บรมราชวงศ์อันนี้ เพราะฉะนั้นตั้งแต่แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช ซึ่งเสด็จสวรรคต
ได้ถวายพระเพลิงล่วงแล้วไปนั้น ถ้าจะออกชื่อแผ่นดินก็ให้บัดหมายใช้อักษรอื่น ๆ นำอักษรเกล้า
ต่อเข้าว่า เจ้าอยู่หัวเหมือนอย่างพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปิ่น-
เกล้าเจ้าอยู่หัว แลยกย้ายใช้อักษรอื่น ๆ นำหน้าอักษรเกล้าต่อไป”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รัชกาลที่ ๕

ถึงแม้ว่าจะมีระเบียบแบบแผนดังกล่าวแล้วก็ตาม ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ กว่าจะได้พระปรมาภิไธยเป็นที่แน่นอนก็ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงอธิบายไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๕ ดังต่อไปนี้

“ถึงรัชกาลที่ ๕ เมื่อจะทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดี”
ปรึกษากันคิดพระปรมาภิไธยที่จะจารึกในพระสุพรรณบัฏถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือก ๔ พระนาม เมื่อแต่งหนังสือนี้ได้พบสมุดซึ่งเขียนขึ้น

พระนามที่ ๑

สมเด็จพระปรมินทร มหาบุรุษย์สุทธสมมติเทพยพงศ์ วงศาธิศรภษตรีย์ วรชัตติยราช
นิกรโศดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ณี จักรีบรมนาถ อติศวร
ราชรามวรัญกูร สุจริตมูลสุลาหิต ๗๗ มหาวัชฎาธิบดินทร์ ปรมินทรธรรมิกมหาราชาธิราชบพิตร
อติศรมหาจุฬาลงกรณ์เกล้าเจ้าอยู่หัวฯ

พระนามที่ ๒

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ อลังกรณ์ศักดิ์สุทธิสมมติเทพยพงศ์ ๗๗
(เหมือนสร้อยพระนามที่ ๑)

พระนามที่ ๓

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลักษณ์ อังกรณ์ศักดิ์สุทธิสมมติเทพยพงศ์ วงศาธิศร
ภษตรีย์ วรชัตติยราชนิกรโศดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ ปรมินทรธรรมิกมหาราชา-
ธิราชบพิตร พระผ่านเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ

พระนามที่ ๔

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฏ บุรุษย์รัตน-
ราชรวินศ์ วรอุดมพงศบริพัตร วรชัตติยราชนิกรโศดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโต-
สุชาติสังสุทธเคราะห์ณี จักรีบรมนาถ อติศวรราชรามวรัญกูร สุภาธิการรังสฤษฏ์ รัษฎัญลักษณ์วิจิตร
โสภาคยสรพวงค์ มหาชโนตมางคประนตบาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพสุภผล อุดมบรมสุขุมาลัย

๑. ประกาศรัชกาลที่ ๔ ปีชวด พ.ศ. ๒๓๙๕ เรื่อง ประกาศขนานนามพระพุทธรูปปฏิมากร
ประจำรัชกาล

๒. ได้ยินมาว่าในเรื่องคิดพระนามครั้งนั้น กรมหลวงวงศาธิราชสนิทเป็นหัวหน้านอกจากนั้นจะมีใคร
อีกบ้างไม่ทราบแน่ชัดเกล้าฯถวาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทิพย์เทพาวดาร ไพบาลเกียรติคุณอดุลยวิเศษสรรพเทเวศรานุรักษ์ วิเศษฐศักดิ์สมญา พิณิตประชา
ชาติ เปรมกมล ขัตติยราชประยูร มูลมขราชดิลก มหาปรีวารนายกอนันต มหันตวรฤทธิเดช สรรพ
วิเศษสิรินทร อเนกชนนิกรสโมสรรสมบัติ ประสิทธิ์วรยศมโหดม บรมราชสมบัติินพดลเศวตฉัตร
สิริรัตโนปัจักษณมหาบรมราชาภิเศกาภิสิต สรรพทศทิศวิชิตชัย สกลมไหสุวริยมหาสวามินทร์
มเหศวรมหินทรมหารามธิราชวโรดม บรมนาถ ซาติอาชวศัย พุทธาทีไถยรัตนสรณารักษ์อดุล
ยศักดิ์อัครนเรศราชิปตี เมตตากกรุณาสีตลหฤทัย อโนปมัยบุญการสกลไพศาล มหาวัชฎาธิบดินทร์
ปรมินทรธรรมิกมหาราชาราชราช บรมนาถบพิตร พระจุพาลงกรณ์เกล้าเจ้าอยู่หัว”

พระนามที่ ๔ นี้ในสมุดที่พบมีบานแผ่นกจดไว้ว่า “ฉบับนี้ได้ถวายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
โปรดว่า พระราชหฤทัยของท่านรักอย่างนี้ดีแล้ว เพราะไม่เสียของเดิม” ที่ฉบับก่อนนั้นท่านผู้หลัก
ผู้ใหญ่จัดมา มิรู้จะดีท่านได้” ก็เป็นอันตกลงใช้พระนามที่ ๔ ที่จารึกในพระสุพรรณบัฏ สมเด็จพระ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงทราบมาว่า “โปรดฯให้ส่งไปถวายสมเด็จพระ
พระสังฆราช (ปุสฺสเทว สา) วัดราชประดิษฐ์ เวลานั้นยังเป็นที่พระศาสนโสภณ ขอให้ตรวจแก้ด้วย
ท่านเป็นผู้รู้ภาษามคธแตกฉานและเป็นศิษย์ทราบพระราชนิยมของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัวมั่นคง จึงแก้ถวายมาเป็นอย่างที่ ๔ ที่ตกลงนั้น”

พระปรมาภิไธยดังกล่าวข้างต้นได้จารึกในพระสุพรรณบัฏเมื่อครั้งพระราชพิธีบรมราชา
ภิเศก เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๑๑ แต่ยังมีเรื่องสืบเนื่องต่อไปอีกว่า รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงขอแก้
พระปรมาภิไธยใหม่อีกครั้งหนึ่ง มีเรื่องพิสดารอยู่ในพระราชนิพนธ์เรื่องพระราชกรณียานุสร ดังต่อ
ไปนี้

“ส่วนพระนามพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งจะตั้งใหม่นั้นแล้ว ท่านผู้บัญชาการก็ไม่เข้าใจ
พระราชดำริ พระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ขานนามเอานามเจ้า
แผ่นดินลงเป็นนามแผ่นดินว่า พระบาทสมเด็จพระจุพาลงกรณ์เกล้าเจ้าอยู่หัว เหมือนปิดปากไม่ให้
คนเรียก คนทั้งปวงก็เรียกแต่ในหลวงฯ ไม่รู้ว่าจะเรียกว่าอะไรเกล้า ที่เป็นเกษเกล้า ผ่านเกล้า
เพื่อเจ้อไปบ้างก็มี หนังสือราชการซึ่งเคยออกพระนาม ว่าพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นมาถึงแผ่นดินปัจจุบันนี้ต้องเรียกว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทร
มหาจุพาลงกรณ์ พระจุพาลงกรณ์เกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นทีหลังจะเป็นใครเบือออกชื่อซ้ำสองหนสามหน
ขึ้นก่อนก็ไม่ทราบ แต่เห็นจะเป็นพระยาศรีสุนทรโวหารพิภ เพราะตาแก่ถูกว่ากล่าวด้วยเรื่องนี้อยู่ไม่
ขาด ไปตัดข้างท้ายออกเสียเรียกแต่ว่าพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุพาลงกรณ์เกล้าเจ้าอยู่หัว
ตั้งแต่ปรมินทรถึงอลงกรณ์นั้นดีแล้ว แปลได้ตลอดแต่เกล้าขึ้นมาไม่รู้จะแปลว่าอะไร

๑. คำว่า “ปรมินทร์” นี้ ทราบว่าเป็นกระแสราชดำริในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงไว้ ว่าควรจะใช้สลับริชกาลกับคำ “ปรเมนทร” จึงใช้เป็นแบบต่อมา
๒. ของเดิมนั้นหมายความว่า สร้อยพระนามในพระสุพรรณบัฏเดิมตั้งแต่บดินทรเทพยมหามงกุฎ
บุรุษรัตนราชวิวงศ วรุตมพงศบริพัตร ตามแบบพระนามพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ก็เอาสร้อยพระนามเดิมมาลงเหมือนกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเรื่องที่ถูกด้วยชื่อ เพราะผู้บัญชาการไม่ทราบเรื่องนี้ ต่อมาผู้ซึ่งแต่งหนังสือเรื่องนี้ ได้ไต่ทวนถามถึงอาการอันนี้กับพระยาศรีสุนทรโวหารพิก แกกัก็เถียงว่าแก่ทราบการชัดเจนตลอด แต่พูดไม่ขึ้น แล้วยังแจ้งความต่อไปว่า ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงพระประชวรหนักใกล้จักเสด็จสวรรคต ได้มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งแก่ไว้ว่า พระนามพระเจ้าแผ่นดินต่อไป นั้น ระวังอย่าให้เป็นปรเมศได้ให้จดหมายลงไว้ว่าปรมินทร กับคำที่ว่า อุกโตสุชาติสังสุทธเคราะห์นั้น นั้นใช้ได้เหมือนกับพระองค์ท่าน ให้คงอยู่ตามเดิม แต่ถ้าพระมารดาไม่ได้เป็นเจ้าอย่าให้ใช้ กับคำที่ว่า สยามาทีโลกยดิถกนั้นคุณเพื่อเจ้าออกไป ให้แก่แต่เพียงว่า สยามาทีนครวรรตเมกราชดิถก นอกนั้นก็ให้คงอยู่ตามเดิม เปลี่ยนแต่คุณวิเศษของเจ้าแผ่นดินตามควร

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวดำรัสสั่งพระยาศรีสุนทรโวหาร ด้วยเรื่องพระนามพระเจ้าแผ่นดินดังนั้นแล้ว ได้ทรงพระปรารภต่อไปว่า พระนามจอมเกล้านี้เป็นคำสูงแลไพเราะสมควรกับที่เป็นพระนามพระเจ้าแผ่นดิน ถ้าคนวันอังคารได้เป็นจอมเกล้า พระองค์ท่านเองวันพฤหัสบดีเป็นผ่านเกล้าจะดีกว่าเป็นจอมเกล้า แต่การล่วงเลยมาเสียแล้วไม่รู้ที่จะทำอย่างไรได้ คิดว่าจะเปลี่ยนมานานแล้วแต่ยังไม่มีช่อง ถ้าคิดเปลี่ยนให้เสียได้เมื่อตายแล้วก็ดี หรือจะไม่เปลี่ยนให้เป็นจอมเกล้าซ้ำสองคนก็จะเป็นไรหนักหนา ได้ทรงรับสั่งบ่นว่าเสียตาย ขอให้เป็นดังนั้นได้จะดีอยู่หลายองค์ พระยาศรีสุนทรไม่อาจพูดขึ้นได้ก็นิ่งเลยไป

ครั้นมาภายหลังผู้แต่งหนังสือนี้ ได้ร้องปรึกษาไต่ทวนกับท่านผู้ใหญ่ที่เป็นเจ้าของธรรมเนียม คือกรมหลวงวงศาธิราชสนิท แลเจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี ท่านทั้งสองเห็นชอบด้วย ควรจะตั้งนามแผ่นดินใหม่ จึงได้ทูลปรึกษา กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ท่านจึงขานนามแผ่นดินมาว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคนทั้งปวงจะไม่ว่าพระจอมเกล้าองค์ไหน จึงได้เติม จุล ลงข้างหน้าให้รู้ว่าเป็นพระจอมเกล้าน้อย พระจอมเกล้าใหญ่ แลนามอันนี้ได้ปรึกษาดำด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ก็เห็นชอบพร้อมกัน จึงได้ตั้งกำหนดเปลี่ยนนามแผ่นดินว่า พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ ในวันที่ ๑๖ ๑๒ คำ ปรีระกา เบญจศก จึงได้ใช้สืบมาจนบัดนี้”

วันอาทิตย์ เดือน ๑๒ แรม ๑๒ ค่ำ ปรีระกา เบญจศกดังกล่าวนั้น ตรงกับวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๖ ซึ่งเป็นวันทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ ๒ หลังจากทรงปริวรรตลาพระผนวชแล้วตามจดหมายเหตุว่าจารึกพระสุพรรณบัฏ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๖ มีพระปรมาภิไธยที่เปลี่ยนใหม่ ดังนี้

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บรมนรัตนราชวิวงศ์ วรุตมพงศบริพัตร วรชติยราชนิกรโธม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุกโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ณี จักรกรีบรมนาถ มหามงกุฎราชรามวรางกูร สุจริตมูลสุสาธิต อัครอุกฤษฐ์ไพบุลย์ บรมพาดคูลยภคภูษาภินิหาร สุภาธิการรังสฤษดิ์ รัษฎัญลักษณ์วิจิตรโสภากยสรรพางค์ มหาชนโตมวงคประนต บาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพศุภผลอุดมบรมสุขุมาลัย ทิพยเทพาวตลไพศาลเกียรติคุณอดุลพิเสศ สรรพเทพเวศรานุรักษ์ วิสิฐศักดิ์สมญาพินิตประชานาถเปรมกมลขัตติยราชประยูร มูลมุขมาตยาภิรมย์ บรมภคภูษาภินิหารบริบูรณ์คุณสหายมาทีนครวรรตเมกราชดิถกโมหภาพริวารนายก

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนันตมหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษศิรินทร มหาชนนิกรสโมสรรสมมตประสิทธิวรยศมโหดมบรมราช
สมบัติ นพปดลเศวตฉัตร ศิริรัตโนปลักษณมหาบรมราชาภิเศกาภิสิตสรรพทศวิชาติไชยสกลมไห
ศวรียมมหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหाराชาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวไศรย พุทธาทิไตร
รัตนสรณารักษ์ อุกฤษฐศักดิ์อัครนเรศราชิปตี เมตตากฤษณาสีตลฤทัย อโนปมัยบุญการ สกลไพศาล
มหารัชฎาธิบดินทร ปรมินทรธรรมิกมหाराชาธิราชบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

ที่ต้องคัดมาทั้งหมด ก็เพราะยังมีผู้เข้าใจผิดคิดว่าพระนามที่ 4 ที่กล่าวถึงในตอนต้นเป็น
พระปรมาภิไธยที่ถูกต้อง โดยลืมนึกไปว่าได้ทรงแก้พระนามใหม่ในคราวบรมราชาภิเศกครั้งที่ ๒

อนึ่ง เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระ-
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ถวายพระปรมาภิไธยใหม่ ได้ทรงบันทึกไว้ด้วยลายพระราชหัตถ์ตอนหนึ่งว่า
“วันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นวันเริ่มงานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
ศรีสินทรมหจุपालงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

รัชกาลที่ ๖

ตามจดหมายเหตุพระราชพิธีบรมราชาภิเศกในรัชกาลที่ ๖ พระปรมาภิไธยคงเป็นไป
ตามแบบแผนที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดไว้ คือ มีคำว่า “ปรเมนทร” นำ
หน้า พระปรมาภิไธยที่จารึกในพระสุพรรณบัฏมีดังนี้

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร
พระชนาถมหาสมมตวงศ์ อติศัยพงศวิมลรัตนวราชัตติยราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิ
ราชสังกาศ อุกโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ณี จักรีบรมนาถ จุपालงกรณ์ราชวรังกูร บรมมกุฎ
นเรนทรสุรัสันตติวงศวิสิษฐ สุสาธิตบุรพาธิการ อคฺลยภฤษฎาภินิหารอดิเรกบุญฤทธิ์ ธิญ์ลักษณะวิจิตร
โสภาคยสรรพวงค์ มหาชนิตมางคประนตบาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพศุภผลอุดมบรมสุขุมาลัย
ทิพยเทพาวตลไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ บูริมศักดิ์ สมญาเทพทวาราวดี
ศรีมหาบุรุษสุดสมบัติ เสนางคนิกรรัตนอัศวโกศล ประพนชปรีชามัทวสมาจาร บริบูรณ์คุณสารสยา
มาทินครวรดเมกราชดิลก มหาปรีวารนายกอนันต มหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษศิรินทร บรมชน
กาศิศรสมมต ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตรราดิฉัตร ศิริรัตโนปลักษณมหา
บรมราชาภิเศกาภิมิต สรรพทศทศวิชาติไชย สกลมไหศวรียมมหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหारा
มาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวไศรย พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ์ อคฺลยศักดิ์อรรคนเรศราม
าธิบตี เมตตากฤษณาสีตลฤทัยอโนปไมยบุญการ สกลไพศาลมหารัชฎาธิเบนทร์ ปรมเณทรธรรมิก
มหाराชาธิราช บรมนาถบพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๙ ได้มีการประชุมพระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ และท่านเสนาบดี ณ ที่ว่าการกระทรวงวังในพระบรมมหาราชวัง โดยมีสมเด็จพระราชปิตุลา-บรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชทรงเป็นประธาน ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่าควรจะเฉลิมพระนามว่า “สมเด็จพระรามาธิบดี” ตามแบบโบราณจะเหมาะกว่าที่จะใช้ว่า “สมเด็จพระปรเมนทร” และเมื่อประธานทรงนำความขึ้นกราบบังคมทูล ก็ทรงเห็นชอบด้วยและมีประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธย ดังต่อไปนี้

“เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาโบราณสมัยสมเด็จพระเจ้ารามเมืองอุทองได้ผ่านพิภพสยามประเทศมณฑล เป็นประณมบรมกระษัตริย์ ทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ แล้ว ก็นำที่สมเด็จพระรามาธิบดี ซึ่งสืบราชสมบัติต่อลงมาจะทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ที่ ๓ ตามลำดับ แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุที่สมเด็จพระราชาธิราช ซึ่งสืบราชสมบัติต่อ แต่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ลงมานั้น หาได้สืบสันตติวงศ์ โดยตรงเป็นลำดับมาไม่ ส่วนในพระบรมราชวงศ์มหาจักรีนั้น จำเดิมแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้เสวยราชสมบัติเป็นประณมบรมกระษัตริย์ ในพระบรมราชวงศ์นี้แล้ว ต่อแต่นั้นมาก็ได้สืบสันตติวงศ์โดยตรงมาจนบัดนี้ หาดำเนินการยกย่องผันแปรอย่างใดไม่ ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๒ และที่ ๓ ก็ได้ทรงพระนามสมเด็จพระรามาธิบดีต่อเนื่องกันมา พึงมาเปลี่ยนพระราชประเพณีใช้คำอื่นนำพระนามเมื่อรัชกาลที่ ๔ อาศัยเหตุนี้ จึงควรเฉลิมพระปรมาภิไธย ให้ทรงพระนามสมเด็จพระรามาธิบดีทุกรัชกาลด้วย

จึงมีพระบรมราชโองการมานพระสุรสิงหนาทคำรัสสั่งให้เฉลิมพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้

รัชกาลที่ ๑ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหাজักรีบรมนาถ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

รัชกาลที่ ๒ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาอิศรสุนทร พระพุทธเลิศหล้านภาไลย ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒

รัชกาลที่ ๓ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาเจษฎาธิบดินทร์ พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓

รัชกาลที่ ๔ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔

รัชกาลที่ ๕ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕

รัชกาลปัจจุบัน พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี รัชกาลปัจจุบัน

ส่วนพระปรมาภิไธยอย่างเต็มๆ แลอย่างมัธยมนั้นให้ต่อสร้อยพระนามลงตามแบบที่เคยใช้มาทุก ๆ รัชกาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนึ่ง สมเด็จพระราชาธิราช ซึ่งจะสืบสันตติบรมมหาจักรวงศ์ต่อไปนั้น ก็ให้ทรงพระปรมาภิไธย สมเด็จพระรามาธิบดีเป็นอาทิ โดยนัยะพระราชประเพณีนี้ เป็นลำดับไปตราบเท่า กัลปาวสานเทอญ”

ความจริงพระราชดำรินี้คงจะมีมานานแล้ว ดังจะเห็นได้จากที่ได้ทรงบันทึกไว้เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ที่ยกมากล่าวแล้วในตอนต้น

รัชกาลที่ ๗

พระปรมาภิไธยในรัชกาลที่ ๗ ไม่ได้ถือตามแบบรัชกาลที่ ๖ กลับไปใช้ตามแบบที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดไว้ รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายประชาธิปกศักดิเดชน์ฯ ฉะนั้นพระปรมาภิไธยที่จารึกในพระสุพรรณบัฏจึงมีดังนี้

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันทเดชนดิลกรามาธิบดีเทพยปรियมหาราชรวังศ์ อสัมภินพงศพีระกษัตริ บุษวรรัตนราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุกโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ณี จักรีบรมนาถ จุฬาลงกรณ์ราชวรังกูร มหามกุฏวงศวิริสุธิษฐ์ราชธรรมทศพิธอัครกฤษณินุณ อุดุลยกฤษณากินหารบูรพาธิการสุสาธิต รัตนลักษณวิจิตรเสาวภาคยสรรรพวงค์ มหาชนโตมวงคมานท สนมิตตสมันตสมาคม บรมราชสมภารทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลยศักดิ์เดช สรรพเทพเวศปริยานุรักษ์ มงคลล้นคนเนมาหาวิัย สุขุทัยธรรมราชาอภิเนาวศิลปศึกษาเดชนาวุชวิชัยยุทธศาสตร์โกศล วิมลนรยพินิต สุจริตสมาจารภักทริชญาณประติภานสุนทร ประวรศาสโนปสดมภก มูลมุขมาตยวรนายกมหาเสนาณี สราชนาวีพยุหโยธีโพยมจรบรมเชษฐโสทรสมมตเอกราชยยศสสิคิมบรมราชสมบัติ นพพฎลเศวตฉัตรราดิฉัตร ศรีรัตโนปลักษณ์มหาบรมราชาภิเศกาภิษิต สรรพทศทิสวิชิตเดโชไชย สกลมไหศวริยมหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรम्मหารามาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชั่นยาศรัย พุททาทิไตรรัตนศรณารักษ์ วิศิษฎศักดิ์อัครนเรศวรราชินดี เมตตรากรุณาศีลลหฤทัย อโนปไมยบุญเยการ สกลไพศาลมหารัชฎาธิบดินทรปรมินทรธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว”

รัชกาลที่ ๘

รัชกาลนี้ไม่มีพระราชพิธีบรมราชาภิเศก ในขั้นแรกออกพระนามในประกาศตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล” และต่อมาในหนังสือราชการได้ออกพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล” อนึ่ง ตามพระราชประเพณีเดิม เมื่อยังไม่ได้กระทำพระราชพิธีบรมราชาภิเศก จะไม่ใช่คำว่า “มีพระบรมราชโองการ” แต่ปรากฏว่าในรัชกาลนี้ได้ใช้ว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ...” ต่อมาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธย ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกาศ
เฉลิมพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานรัฐสภาลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙)
รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร
พระยามานรราชเสวี

โดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชอนุสรณ์คำนึงถึงสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ซึ่งได้ด่วนเสด็จสวรรคตเสียแต่ก่อนได้ประกอบการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามพระราชประเพณีที่สมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชแห่งประเทศไทย ได้ทรงปฏิบัติมาในรัชสมัยก่อน ๆ ถ้าหากวิปโยคทุกข์อันมีมาแต่เหตุแห่งการสวรรคตมิได้เกิดขึ้น ก็คงจะได้ประกอบการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามโอกาสอันควรเหมือนกัน เพราะทางราชการได้ดำริเรื่องนี้เป็นการตระเตรียมไว้แล้ว

แต่ถึงแม้โอกาสที่จะได้ประกอบการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกต้องสูญสิ้นด้วยเหตุอันเต็มไปด้วยความเศร้าสลดแล้วก็ตาม ก็ยังมีการบางอย่างซึ่งพอจะปฏิบัติสนองพระเดชพระคุณให้เป็นการเฉลิมพระบรมชติยราชอิสริยยศสมพระเกียรติได้เช่นการเฉลิมพระปรมาภิไธยเป็นต้น ซึ่งตามโบราณราชประเพณีได้เคยมีมานานแล้วแต่ในสมัยพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานี และในสมัยพระนครกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเฉลิมพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑ เป็นสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๒ เป็นสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเฉลิมพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ เป็นสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ยังมีการถวายราชกกุธภัณฑ์บางองค์ อันจะพึงถวายได้ เช่น นพปฎลเศวตฉัตร ซึ่งเมื่อถวายแล้วจะได้กางกั้นพระบรมศพและพระบรมอัฐิต่อไป ราชประเพณีถวายฉัตรแต่พระศพนี้เคยมีแบบอย่างมาแล้ว เมื่อในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนฉัตร ๕ ชั้น เป็นฉัตร ๗ ชั้น กางกั้นพระโกศทรงพระศพสมเด็จพระบรมราชมาตามหัยกาเธอ กรมพระยาสดารัตนราชประยูร และในรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้เปลี่ยนฉัตรพระโกศพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจากฉัตรตาดเป็นพระเศวตฉัตร

อนึ่ง ความเป็นที่ปรากฏแล้วว่า สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงเป็นสมเด็จพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่รักและเคารพของอาณาประชาราษฎร์ ได้ประกอบการบางอย่างดุจที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สอนองพระเดชพระคุณตามกรณีที่จะพึงปฏิบัติได้แล้ว ทรงหวังพระราชหฤทัยว่าจะเป็นที่ต้องใจของบรรดาพสกนิกร ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ ต่อมที่ทรงตระหนักพระราชหฤทัยในความจงรักภักดีอันเป็นสัมมาจริยาวัตรอยู่ดีแล้ว

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยประการฉะนี้ คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้เชิญกระแสพระราชปรารภ
ปรึกษาคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้ลงมติเห็นชอบด้วยเป็นเอกฉันท์ว่า ควรจะดำเนินการตามนัยแห่งกระแส
พระราชปรารภนั้น

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย
เดช จึงได้ประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลว่า “พระบาทสมเด็จพระ
ปรเมนทรมหาอานันทมหิดล อดุลยเดชวิมลรามาชิตี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช พระมหา
กษัตริย์แห่งประเทศไทย”

ให้เจ้าพนักงานพระราชพิธีจัดนพปฎลเศวตฉัตรกางกั้นถวายสืบไป

ขอให้พระเกียรติคุณวิบุลยศปรากฏในสกลโลก จักรวรรดิกาล ตลอดทั่วทุกปาวสาน เทอญ
ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙ เป็นปีที่ ๑ ในรัชกาลปัจจุบัน
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ลงนาม) ปรีดี พนมยงค์
นายกรัฐมนตรี

รัชกาลที่ ๙

รัชกาลปัจจุบันเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ณ วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙
ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ มีจารึกพระ-
ปรมาภิไธยในพระสุพรรณบัฏว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาชิตีจักรีนฤ-
พดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร”

เรื่องพระปรมาภิไธยตามที่กล่าวมานี้ เป็นการรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่
น่ารู้ ถ้าไม่ศึกษาค้นคว้าหาหลักฐานมาเปรียบเทียบ ก็ไม่ทราบสาเหตุความเป็นมาของพระ
ปรมาภิไธย ว่ามีต้นเรื่องมาอย่างไร และผู้ที่สนใจพระราชประเพณีก็อาจได้ประโยชน์ตามสมควร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้